

Disputatio theologica, in qua modeste disquiritur, quodnam sit Psalmi CXIX subjectum? Pars 2

<https://hdl.handle.net/1874/36167>

DISPUTATIO THEOLOGICA,

In qua modestè disquiritur,

Quodnam sit

Psalmi CXIX. Subjectum?

PARS POSTERIOR.

QUAM

PRÆSIDE

Viro Maximè Reverendo, & Clarissimo,

D. PETRO HOLLEBEEK,

Collegii Theologici Illustr. ac Præpot. D. D.

Hollandiæ & West-Frisiæ Ordinum Re-

gente spectatissimo, Ecclesiæ Lugd.

Bat. Pastore Fidelissimo.

Publica ac placida Disquisitioni subicit

CHRISTIANUS SITKOVIUS, Lesná Polon.

Ad diem Decembr.

horâ

Loco solito.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud FRANCISCUM HENEMAN, Collegii Theol.

DD. Ord. Holl. & West-Frif. Typographum.

ANNO cdo Is ccviii.

DISPUTATIO THEOLOGICA,

In qua modestè disquiritur,

Quodnam sit

Psalmi CXIX. Subjectum?

THESIS XI.

Ideamus nunc magnas Magni Apostoli Virtutes omnemque vitam per præcipua quædam capita paulò distinctius, & experiamur unà, quàm ejus omnia cum nostro Psalmo peropportunè conspirent. (1) Primo quidem **ILLIUS ANTE VOCATIONEM DIVI-**

NAM CONDITIO fuit miserrima, si non secundum externam speciem, sed ex veritate cum illo ipso judicemus. Erat Pharisæus, homo apud Judæos magnæ Auctoritatis & Venerationis, summæ præ aliis Sapientiæ atque Sanctitatis opinione inflatus, omniaque ejus facinora, in quæcunque inconsulto impetu ferebatur, Justitiæ veræ & consummatae apud ipsum habebant speciem Phil. III. 5. 6. videbaturque sibi ζήλωτης υπάρχειν & Θεῷ Act. xxii. 3. in quo zelo etiam gloriabatur Phil. iiii. 6. ad eò, ut, in Deum Eiusque Christum & in Ecclesiam truculenter sæviens, existimaret se oportere talia facere Act. xxvi. 9. 10. ita, licet mortuus adhuc in peccatis, sine legis verâ notitiâ, sanctè vivebat in oculis suis: Rom. vii. 9. nam tunc omnia sua fecit ἀγνοῶν ἐν ἀπιστίᾳ 1 Tim. i. 13. nescivit se peccare, donec accedente lege & gratiâ Christi peccatum agnovit Rom. vii. 9. Act. ix. Atque sic ille, quam diu erat Σαδδουκαίου ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου, in coëca er-

2
 toris nocte versabatur, insigniter *πλανώμενος καὶ πλανῶν*.
 Quomodo verò hæc omnia potuerunt accuratius dici, quam
 extant in Psalmo nostro? is enim qui illic loquitur, confite-
 tur se toto illo tempore, quod humiliationem ejus antecessit,
 errasse *ψ. 67.* (quales errantes *ψ. 21.* vocantur *superbi & ma-*
ledicti:) errasse *instar ovis perditæ ψ. 176.* qui error est pecca-
 torum sibi relictorum *El. LIII. 6.* at quam primum sibi istius
 erroris est conscius, optat infucato & serio suspirio, in poste-
 rum *ψ. 5.* *ut via sua firmentur ad custodiendum Statuta De-*
mini.

XII.

(II) Insolens autem, admiranda & planè Cœlestis fuit PAU-
 LI VOCATIO, non ab hominibus, nec per homines, sed per
Jesus Christum ac Deum Patrem Gal. I. 1. qui *Filium suum in*
ipso manifestavit ψ. 16. In hac vocatione (α) contigit Paulo
 Misericordia & Gratia Dei non promerita, quam debite ag-
 noscit *Gal. I. 15. 1 Tim. I. 13. 14. 16. ἡλεῖθην.* Sic & in
 Psalmo celebratur Dei Benignitas & Misericordia *ψ. 12. 65.*
68. 156. (β) Medium fuit apparitio Christi benigna, cum
 vehementi effectu conjuncta: cum enim Paulus factus & tru-
 culentiæ plenus, impetrata cam in rem Auctoritate Pontifi-
 cis, Damascum pergeret ad vinciendos Christi Discipulos,
 derepente divino fulgore coëlitus est obrutus, ita ut *in terram*
prociderit Act. IX. 4. xxii. 7. cum omnibus viæ comitibus
xxvi. 14. Hic fuit persecutori (qui rarissimè aliis vocatis
 tam manifesto constat) conversionis locus, modus, temporis
 articulus, sive terminus à quo, certus & definitus: Ejusmodi
 humiliatio commodè significatur in *Pf. ψ. 67. 71. 75.* ubi no-
 tandum verbum *ny* non tantum denotare violentam depres-
 sionem *El. xxv. 5.* sed etiam devotam animi submissionem
 coram Deo *Dan. x. 12. conf. Pf. xxxv. 13.* quod utrumque
 in Paulo conjunctum videmus. Nam (γ) secuta est corpo-
 ris prostrationem Cordis humilitas & submitio seu *ὑπακοή*:
 adeò enim Paulus Gratia Dei verticordia fuit percussus,
 ut statim tremens & attonitus rogaverit, *quis es Domine? quid*
me

3
me vis facere? Act. ix. 5. 6. Insignis igitur hæc fuit Pauli
in alium prorsus virum mutatio, qualis itidem ostenditur in
Pl. vers: 32. 57—60. & 67, cum enim antea errasset,
nunc *Eloquium Domini se custodire ait*, & quantum meliorem
adeptus jam sit mentem, declarat subsecuta universa Ejus
vita, in qua (quod de semel humiliato Davide affirmari vix
potest) perpauca, aut nulla apparent Ejus peccata.

XIII.

(III.) Quantum verò Paulus mutatus fuerit à Saulo, affa-
tim elucet ex illa ejus minimè vulgari RERUM DIVINA-
RUM NOTITIA, quæ in ejus Epistolis, in primis in illa
ad Hebræos, luculenter conspicitur. Edoctus enim ille fuit
Veritatem ab unico veræ Sapientiæ Magistro Spiritu Sancto,
quò Eum Dominus implevit Act. ix. 17,; cujus etiam sta-
tim fructum ostendit prædicando Damasci Christum vers:
20. Hæc & alia Spiritus S. Dona affluentia idoneum eum red-
diderunt Evangelii Ministrum, ut in *fundamento struendo pe-
ritus Architectus fuerit* 1 Cor. III. 10. Imò Paulus istius peritiæ
sue adeo erat conscius, ut ad ipsorum Ephesiorum iudicium
provocaret, quanta sit *sua intelligentia in Mystero Christi*, om-
nia simul *Gratiæ Dei* accepta ferens Eph. III. 2. 3. 4. Nec
ipse tantum suæ laudis præco extitit, sed insignem quoque
nactus est testem Petrum 2 Pet. III. 15. Hic jam si confera-
mus, quæ dicuntur Pl. v. 98. 99. 100. 104. Optimè in Pau-
lum quadrare nemo negaverit: is enim *suis inimicis, Doctori-
bus* (Pharisæis, ipsoque Gamaliele Præceptore suo) & *Senio-
ribus*, quantum ab illuminante Christo factus est Sapien-
tior!

XIV.

(IV.) Inter præcipua verò Pauli Sermonum & Epistolarum
momenta fuit JUDICIORUM DIVINORUM, tum Gra-
tiæ circa fideles Judæos & Gentiles, tum Severitatis in infi-
deles exercendæ, CONSIDERATIO. Quicquid enim Deus
de peccatoribus Constituat, sive resipiscentes in æternam pec-
cipiat Gratiã, sive contumaces in malitia infernalibus pœ-
nis

4. nis ad iudicet, nihil Sanctissimæ Ejus Justitiæ decedere, nihil eam excedere demonstrat, Rom. 11: 5-11. 1x. 21-24. xi. 22. 23. 32. 33. ubi Sapientissimam illam Justitiæ & Misericordiæ Divinæ harmoniam admiratione hac profunda reuerenter profequitur: Ω βαδθ @ πλετες και σοφιας και γνωσεως Θεου. ως ανεξερευνητα τα κρηματα αυτου, και ανεξιχνιασαι αι οδοι αυτου. Talis quoque Divinæ Justitiæ buccinator in Psalmo loquitur: *Labiis meis narraui omnia iudicia oris tui* ψ. 13. & 20. 75. 120. (coll. Hebr. x. 31. xii. 28. 29.) 137. 160. 164. quem verum fortè non malè contuleris cum Josuæ VI. 3 — 15.

XV.

(V.) Ea vero animi Constantia fuit Apostolo, ut ignis instar scintillantis in eo emicuerit ZELUS PRO GLORIA ET LEGE DOMINI. Quemadmodum enim (α) ipse fuit assiduus in Deo ενκαίρωσ, ακαίρωσ laudando Act. xvi. 25. 1 Thef. III. 10. cui ad amussim respondent Psalmi ψ. 54. 55. 62. 160. 147. 148. Sic etiam (β) omnem movit lapidem, totisque viribus in id incubuit, ut Evangelium magis magisque propagaret docendo & scribendo, & sic plures ad Veritatem indies pertraheret, illosque, qui Christo nomen jam dederant, confirmaret. Sitiebat sæpè fidelium conspectum & colloquia: Talem se gessit erga Romanos Rom. I. 10 — 13. Theffalonicenses 1. Theff. III. 10. erga Corinthios, quibus notabiliter scribit: Ζηλω δ υμων Θεου Ζηλω, 2 Cor. XI. 2. Comparat ipse meliorem suum hunc zelum cum priore Pharisæico Gal. I. 13 — 24. Imò non cessavit nocte & die cum lacrymis admonere unumquemque, Act. xx. 31. Quantopere in super optaverit suorum secundum carnem Fratrum resipiscentiam, vid. Rom. IX. 1. 2. 3. x. 1. xi. 14. Talis quoque est qui in Psalmo loquitur ψ. 63. 79. Nec minus Divinum suum fervorem Paulus ostendit (γ) contra infensissimos suos & veritatis hostes, quando contra Pseudo-Apostolos acerrimè disputavit 2 Cor. XI. 13 — 15. quando peccatores obstinatos acerbis lacrymis deflevit Philip. III. 18. 19. cui planè παροξυλληθ est locus Psalmi nostri ψ. 136. *Rivi aquarum descenderunt aquis*

lis meis, propterea quod non custodiverunt Legem tuam: conf. præ-
terea de hostibus ꝑ. 115. 126. 139. 150. 158.

XVI.

(VI) Iste Pauli pro veritate zelus contra falsos Doctores pe-
perit ipsi horum ODIUM, PERSECUTIONES non vulga-
res & PERICULA innumera. In ipso sui Apostolatûs initio
coactus est se præsentissimis vitæ periculis Damasci æque ac
Hierosolymæ subducere Act. IX. 23—30. Lystris lapida-
tus est xiv. 19. Hierosolymis Judæi manus ipsi injecerunt,
certò eum interfectori, nisi à Tribuno seditioni fuisset erep-
tus XXI. 27—33. In Castris ipsi flagra intentata XXII.
24. 25. Tum plures quam quadraginta viri se devoverunt ad
eum interimendum XXIII. 12—14. Vid: crimina à Ter-
tullo Ei objecta XXIV: 5. 6. collato XXV: 24. Sed quid re-
fert omnia pericula enumerare, quæ ipse prolixè narrat i Cor.
IV. 9—13. XV. 30—32. 2 Cor. I. 8. 9. IV. 11. *semper
morti tradimur propter Jesum; & imprimis longam plurimarum
afflictionum seriem exhibet XI. 23—27. At Psalmus abun-
dat querelis de hostibus vers: 22. 23. 51. 53. 61. 69. 78. 83.
84. 85. 86. 87. (serè consumserunt me in terra, meminimus
hic lapidationis Paulinæ Lystris factæ:) 95. 141. (Parvulus
ego vix est eadem vox quæ extat Ps. LXVIII. 28. Benjamin
parvus de quo vid. supra §. ix.) 157. Circa quæ loca in ge-
nere observandum, quod illis persecutionibus identidem op-
ponatur loquentis constans in observandis Testimoniis &
Præceptis Dei animus, quod itidem Paulum nobis exhi-
bet.*

XVII.

Nam (VII.) omnia illa mala non potuerunt Paulum commo-
vere, ut aut metu mortis deficeret à suscepta in se Christi
causa, aut suum officium timidius minoreve cum alacritate
perageret Act. xx. 24. Quin potiùs ille SUMMA CUM
FIDUCIA & παρρησιας coram omnibus ubique, & sem-
per, vel coram ipsis Regibus & Principibus EVANGE-
LIUM PROFESSUS EST. Fecit hoc coram Sergio Pau-
lo

lo Propratore, qui percussus illa Doctrina Domini, credidit. Act. XIII. 6—12. in Synagoga XIX. 8. coram Primariis Sacerdotibus & Pontifice, populi Principe XXII. 30. XXIII. 4—6. apud Felicem Praesidem xxiv. 10. in Festi, qui successerat Felici, Judicio xxv. coram Rege Agrippa xxvi. 22. 26. Imò ipsi Romanorum Imperatori Neroni debuit sissi xxvii. 24. coll. xxii. 11. Peregit verò Apostolus hæc omnia iussu & auxilio Domini, qui ipsi addiderat animum: *ne metue, sed loquere, & ne tacueris, nam ego sum tecum* xviii. 9. 10. Ipse quoque in suis Epistolis constanter testatur, quam liberè & cum ipsius mortis contemptu munere suo functus fuerit Rom. I. 16. 2 Cor. II. 17. IV. 2. Eph. VI. 19. 20. Philip. I. 20. Colos. I. 28. 29. 1 Thess. II. 5. Is jam qui in Psalmo verba facit, partim summopere Dominum orat, ne se finat erubescere, partim ipse *πρόσῳλα* suam in elocutione Testimoniorum Divinorum, etiam coram Regibus, profitetur. *ψ.* 6. 31. NB. 46. 116.

XVIII.

(VIII) Porro jure fuit Paulò, inde à Conversione ipsius, exercitium, **PRECATIO**, ut pro alijs, ita inprimis pro se ipso. Quis enim credat Paulum Christianos tam sæpè adhortatum esse ad preces assiduas, quemadmodum fecit Eph. VI. 18. Col. IV. 2. 3. 1 Thess. V. 17. 25. 2 Thess. III. 1. 1 Tim. II. 8. nisi ipse indefessa ad Deum vota suscepisset. Et statim quidem ardentissimis ad Deum precibus novum melioris vitæ statum exorsus est, quippe *per triduum nil cernebat, neque comedebat, neque bibebat*. Act. IX. 9. quid tum? Orabat, *ἰδοὺ προσεύχεται* vers: 11. quæ vox ejusmodi dicit vota, quæ fiunt cum debita attentione spiritus 1 Cor. XIV. 14. 15. & quæ adspirant ad propagandam, per dona Dei maxima, Dei gloriam Act. XIV. 23. XVI. 25. Orabat ergo tum Paulus, & nihil fecit præterea, ut de ipso verum fuerit, quod extat: *ἡντιν ἐγὼ πρέσβευσα* & ego precatio. Pl. CIX. 4. Quid verò credamus orasse Virum Cœlitis vocatum & illuminatum, nisi præcipuè, ut Spiritum Dei à Domino impetraret, & dona inprimis spiritualia

tualia, qualia Christus petentibus promisit Luc. XI. 13. & Paulus hic quoque impetravit Act. IX. 17. Huc certè potissima Psalmi nostri pars spectat, cujus generis sunt frequentia: vers: 5. 9. (Quod consultum voluerit Divinum Oraculum, *super semitâ juvenis*, juvenis autem est qui necdum virilem ætatem attingit, quidni referamus ad vitæ Paulinæ ante actæ impetum *juvenilem*? Actor. VII. 58.) 18. quæ apprimè conveniunt homini nuper dupliciter occæcato; Actor. IX. 9. 17. 18. vid. porro §. 27. & lit. n à 33—40. 58. 131. 145. 146. 147. 169. 170. quæ meræ preces sunt.

XIX.

(IX.) Sed gavisus est præterea Paulus, ad exemplum Abrahami Hebr. VII. 6, PROMISSIONIBUS DIVINIS sibi speciatim à Deo factis, in Apparitionibus & Alloquiis. Ipse Christus illi promiserat, se *ei pramonstraturum, quam multa oporteat ipsum pro Nomine suo pati.* Act. IX. 16. sicuti postea per visionem ipsi, quid facto opus esset, indicavit XVI. 9. similiter alloquio Dominus ei animum addidit, *ne metueret, sed loqueretur; nemo enim manum Tibi inficiat, ut noceat, &c.* XVIII. 9. 10. Postea Hierosolymis in templo, extra se raptus, vidit & audivit Dominum XXII. 17—21. denuo mandatum ab ipso Christo noctu accepit XXIII. 11. cum ingenti procella jactaretur in mari, apparuit ipsi Angelus Dei XXVII. 23. 24. Hinc Apostolus dicit, se *Evangelium non accepisse ab homine, sed per revelationem Jesu Christi* Gal. I. 12. & Eph. III. 3. Quibus fretus oravit Paulus eò confidentiùs, certò persuasus, se non pudefactum iri Philip. I. 20. Idem agnoscit is, quem Psalmus nobis exhibet, quando identidem provocat ad *verbum Domini sibi factum*, §. 25. 38. 41. NB. 49. 58. 65. 76. 107. 116. Hinc jam constat, nihil nos urgere, ut ista Psalmi verba imputare debeamus illis Apostolis, qui Christum in his terris docentem audiverunt, cum potiori jure Paulo competant, qui Dominum ad Dextram Patris jam exaltatum, Magistrum nactus est.

XX.

(X.) Hinc deinde factum est, ut Paulus inter precum suarum exauditiones, & liberationes suas plurimas, & gratiarum actiones pro iis frequentissimas (Act. xvi. 25. 2 Cor. I. 4. &c.) & pia ad Deum vota, ALACRI ANIMO PERREXERIT IN STADIO ET CURSU SUO, eumque CUM SUMMA DELECTATIONE IN LEGE DEI absolverit. Rom. 7. 22. 23. Ipse enim nullius rei habuit rationem, neque vita ejus ipsi cara fuit, ut consummaret cursum suum cum gaudio, & Ministerium quod acceperat a Domino Jesu ad attestandum Evangelium Gratia Dei Act. XX. 24. ut qui non solum vinciri sed & mori paratus erat pro nomine Domini Jesu XXI. 13. præcipuè sedulam navavit operam fidelium salutem, ut aliquando gloriari posset in die Christi, se non frustra cucurrisse, nec frustra laborasse: Quin etiam gaudebat, si pro libamento offerretur super sacrificio & ministerio fidei illorum Philip. II. 16. 17. Et revera morti proximus gloriari potuit, se certamen illud præclarum decertasse, cursum peregisse, fidem servasse 2 Tim. IV. 6. 7. 8. Hujus verò generis animi & spiritus in Psalmo plena sunt omnia: Ps. 14. 16. 32. (viam mandatorum tuorum curram; præter ea, quæ de cursu Pauli modo dicta sunt, conf. 1 Cor. IX. 26. Gal. II. 2.) 44. 45. 50. 70. 77. 92. 109. (Anima mea in manu mea semper, in e. vitam meam expono omnibus periculis, conf. Judic. XII. 3. 1 Sam. XIX. 5. XXVIII. 21. Job. XIII. 14. Vix verò, præter Paulum, quenquam reperies alium, qui æque animam suam in manu habuerit pro Christi gloria.] 162. 175.

XXI.

Denique, (XI.) notandum, Apostolum Paulum præ aliis Apostolis MULTA DE SE IP SO LOCUTUM FUISSE, (neutiquam verò propterea *μεγαλολογίας* cujusdam accufandus est:) non tantum considerando sua peccata, sed & MAGNIFICA ET PRÆCLARA PLURIMA, per Dei gratiam, de se prædicando. Sic minimum quidem Apo-
stolo.

solorum se vocat ratione præteritarum Ecclesiæ Persecutionum, sed tamen Gratiam Dei in se non fuisse inanem addit, cum plus, quam illi omnes, laboraverit 1 Cor. XV. 9. 10. Porro tuam dignitatem & pericula sua omnia iisdem Corinthiis gloriano prolixè recenset 2 Cor: XI. 22—27. & hæc ipsa quidem ex veritate scripsit vers: 31. Præterea erga eisdem suam fidem, diligentiam, suum candorem, amorem extollit XII. 11. & seqq. Similia in Psalmo passim occurrunt, ut ea vix opus sit notare, dabimus tamen sequentia: vers: 13. 22. 30. 31. 52. 54. 55. 59. 60. 62. 63. 69. & 121. *feci iudicium & iustitiam* ad quæ verba explicanda & applicanda, non video cur ad Iudices eorumque officium recurrendum sit, cum id omnium fidelium curæ mandatum sit, *operari iustitiam* Ps. xv. 2. *observare jus & exercere Iustitiam* Es. Lvi. 1. conf. Joh. vii. 24. nam inter *Βαρύτες* legis tria, primum est *iudicium* Matth. XXIII. 23. &c.

XXII.

Sic itaque præcipua vitæ Pauli vidimus argumenta, quæ quia singula in eximio, de quo locuti sumus, Psalmo CXIX. egregiè continentur, dicere aut suspicari non facile sustinuerim, elegantem hunc & perpetuum consensum esse fortuitum, nec à Spiritus Dei destinato consilio factum. Quapropter ita constituimus; neminem huc usque videri Paulo potiore aptioreque, cui Psalmus noster assignari totus possit; non esse verò, ut plura subjecta admittamus, probatum est supra priore Disputatione §. VII. Interim tamen Sententiâ hæc Doctiorum Iudicio nihil detractum cupimus, sed ulteriori disquisitioni eam exponimus, ea spe freti, fore ut, si illa non probetur, ipse saltem non displiceat conatus: qui præcipuè in id votum desinit, ut omnes Christiani Gentiles, imprimis Deo mecum dicati Juvænes & Naziræi hunc Gentium Apostolum imitando veneremur. 1 Corinth. XI. 1.

F I N I S.

Ἐπιπέποι ad Auctorem.

Musa, jam caussas memora fideles,
Cur Tibi doctum Juvenem superbis
Laudibus sumas canere, et sub astra
Ferre Sodalem.

Quid prius dicam? stupuit, facilis
Impiis nuper misere perusta,
Lesna Te quondam, meritoque tali
Sempe superbit.

Sprea Te nooit, patriæque carum
Invidet nomen, dederas, Amice,
Indolis doctæ specimen, futurae
Signaque laudis.

Crescit occulto velut arbor ævo
Fama Sitkovi, Viadrusque gaudet
Sive disceptes, pia seu loquaris
Dogmata Christi.

Leida magnorum Genitrix Virorum,
Leida, quæ doctus caput inter arces
Exultat, nuper Juvenem recepit
Pallade natam.

Protinus, postquam solidis vixisse
Artibus potius, meditare docti
Ingeni præstans specimen, novisque
Edere sensus.

Præliis andax, sapienter uti
Doctus es pugnis, Carhedramque seum
Pugnet ut tecum Arcitonens Apollo,
Vultus abibit.

Equa defendis, Tibi Præses æquus
Sacra qui calles, adicibusque sacri
Coctis sensum facilem diserta
Pandere lingua.

Martium miris delati veritum
Agra raptorem, capree leonem
Ut pavent, hostis Tuae sic vibrata
Tela timebit.

Id Decus Pindi Sobolesque Phæbi
Cara, quo solvas patriæ perussæ,
Nunc renascenti, veluti Sabææ
Vota oblucri.

Amicitiz ergo, Juveni Ornatissimo
atque Doctissimo, Amico suavissi-
mo, in eternam sui memoriam
hoc posuit.

DIETERICUS SIEGFR.
CLAESSENIUS.